

Σαρανταπέντε μάστοροι ή χίλιοι ή τρεις, ΜΙΑ ΘΥΣΙΑ

Θεατρική σύνθεση για τη Γ τάξη σχ.έτους 2014 - 2015
στα πλαίσια του μαθήματος της
Νεοελληνικής Λογοτεχνίας
και μ' αφορμή την παραλλαγή
"του Γιοφυρού της Άρτας"
και με την καθοδήγηση της καθηγήτριας
Κατάκη Δημητρούλας ΠΕ02

Σκηνικός χώρος : Εσωτερικό Πομάκιου σπιτιού. Σάλα.

Πρόσωπα :

Γιαγιά	Νερμάν	
Εγγονή	Νεργκίς	Συννυφάδα 1 (Αϊσέ)
Μαθήτρια 1	Φατμέ	Συντονίστρια 2 και Νεράιδα
Μαθήτρια 2	Νουρσέ	Συγγραφέας
Μαθήτρια 3	Μουζεγιέν	Συννυφάδα 2 (Εμινέ)
Μαθήτρια 4	Νεσρίν	Γιουρκέ - Συντονίστρια 1
Μαθήτρια 5	Σαμπιχά	Αφηγήτρια
Μαθητής 1	Χακάν	Πρωτομάστορας
Μαθητής 2	Μερτ	Αδερφός 1
Μαθητής 3	Μωχαμέτ	Αδερφός 2

Σκηνή 1η

Η μαθήτρια εγγονή επιστρέφει από το σχολείο και πετάει την τσάντα της στην άκρη. Η γιαγιά πλέκει. Αφήνει το πλεκτό και σηκώνεται να την υποδεχτεί. Αγκαλιάζονται θερμά.

Νεργκίς Εγγονή: Καλησπέρα, γιαγιά!

Νερμάν Γιαγιά: Καλώς τη να! Τι κάνεις τζανίμ, πώς τα πέρασες σήμερα;

Νεργκίς Εγγονή: Αχ! Πολύ ωραία, γιαγιά. Πεινάω όμως τώρα. Τι μαγειρεύεις σήμερα;

Νερμάν Γιαγιά: Τι λες εσύ;

Νεργκίς Εγγονή: Εέρω γω....

Νερμάν Γιαγιά: Το αγαπημένο σου.

Νεργκίς Εγγονή: Κλίνα;

Νερμάν Γιαγιά: Κλίνα για. Με πατάτες. Έχουμε και φρέσκο αριάνι.

Νεργκίς Εγγονή: Μπράβο, γιαγιά! Σ' ευχαριστώ πολύ. Πάω να βάλω και να καθίσουμε να τα πούμε κιόλας. Να τελειώσουμε γρήγορα, γιατί μετά περιμένω να 'ρθουν συμμαθητές και συμμαθήτριές μου, γιατί η καθηγήτρια μας έβαλε μια ομαδική εργασία. **(Ενώ πηγαίνει να βάλει στα πιάτα ρωτάει)** Να βάλω και για σένα, γιαγιάκα μου;

Νερμάν Γιαγιά: Ναι για. Σε περίμενα να φάμε παρέα. Άντε, έλα να μου πεις γιατί είσαι τόσο χαρούμενη.

Νεργκίς Εγγονή: **(Ενώ αφήνει τα πιάτα στο τραπέζι και κάθεται.)** Πήγαμε εκδρομή σήμερα, γιαγιά, στο Σταμάτιο.

Νερμάν Γιαγιά: Βάι - βάι! Πολύ όμορφο μέρος. Και τι μου θυμίζει να ήξερες. Στη γέφυρα πήγατε;

Νεργκίς Εγγονή: Έεεεεεε, βέεεεεεεβαία πήγαμε. Κάναμε βόλτες πάνω - κάτω, βγήκαμε φωτογραφίες... Αλλά τι σου θυμίζει, για πες μου.

Νερμάν Γιαγιά: Άαααχ! Εκεί βρισκόμασταν με τον παππού σου, πριν παντρευτούμε.

Νεργκίς **Εγγονή:** Μπα! Δε μας τα είπες αυτά, γιαγιά. Και πού τον γνώρισες τον παππού;

Νερμάν **Γιαγιά:** Πού να τον γνωρίσω; Σ' ένα μπαϊράμ, όπως γινόταν τότε με τις περισσότερες γνωριμίες. Ανταλλάξαμε ματιές, του άρεσα, μου άρεσε και ύστερα έστηνε καρτέρι στη βρύση του χωριού για να με δει. Έτσι γινόταν τότε. Το λένε και τα παλιά μας τραγούδια.

(η γιαγιά αρχίζει να τραγουδάει : "μόμκα τόρνα να βα ντόνο...." λίγους στίχους)

Νεργκίς **Εγγονή:** Αχ! Τι όμορφα που τραγουδάς, γιαγιά. Και τι νόστιμη που ήταν η πίτα.

Νερμάν **Γιαγιά: (Ντροπαλά)** Έεεεε. Έφτιαξα και μπακλαβά. Άντε πήγαινε να φέρεις.

Νεργκίς **Εγγονή:** Μπράβο, γιαγιά! Τρελαίνομαι για μπακλαβά. Αλλά ας τον αφήσουμε για αργότερα. Να κεραστούμε όλοι μαζί, όταν θα έρθουν τα παιδιά. Για συνέχισέ μου τώρα για τους έρωτές σου με τον παππού.

Νερμάν **Γιαγιά:** Δεν ήταν εύκολα τα πράγματα για μας. Πολλές οικογένειες αποφάσιζαν ότι θα παντρέψουν τα παιδιά τους, πριν ακόμα αυτά γεννηθούν. Έτσι και μένα με είχαν αλλού ταμένη. Εγώ όμως αγάπησα τον παππού σου και μ' αγάπησε. Αλλά έπρεπε να κρυβόμαστε, μέχρι που βρήκαμε το θάρρος και μιλήσαμε στους δικούς μας. Και για να γλιτώσουν από το πείσμα μας, από κλεψίματα και τέτοια αναγκάστηκαν να δεχτούν το γάμο μας. Μέχρι τότε κει πίσω από τη γέφυρα ήταν η κρυψώνα μας.

Νεργκίς **Εγγονή:** Τι λες, γιαγιά. Με εκπλήσσεις. Ούτε μπορούσα να το φανταστώ. Είχες πολύ θάρρος για κείνα τα χρόνια. Με κάνεις να νιώθω πολύ περήφανη για σένα. Και προσπαθώ να σε φανταστώ τώρα εκεί στη γέφυρα του Σταμάτιου, όπου εμείς παίξαμε και περπατήσαμε σήμερα ανέμελα, να καρδιοχτυπάς εσύ και να περιμένεις τον καλό σου...

Νερμάν **Γιαγιά:** Έχει κι ένα ωραίο παλιό τραγούδι για ένα γεφύρι που το έχτιζαν και το ξαναέχτιζαν και κείνο γκρεμίζονταν. Μ' αρέσει πολύ αυτό το τραγούδι. Σου το έχω πει ποτέ;

Νεργκίς **Εγγονή:** Τι λες τώρα, γιαγιά; Μα κάναμε μάθημα γι' αυτό το τραγούδι. Και γι' αυτό θα έρθουν τώρα τα παιδιά. Γι' αυτό είναι η εργασία μας.

Νερμάν **Γιαγιά:** Μπα! Έβαλαν τα τραγούδια μας στα βιβλία σας;

Νεργκίς **Εγγονή:** Όχι, όχι! Αυτό που κάναμε εμείς είναι από άλλη περιοχή. Αλλά μιλάει για το ίδιο πράγμα. Ένα γεφύρι που γκρεμίζονταν συνέχεια μέχρι που θυσίασαν τη γυναίκα του πρωτομάστορα.

Νερμάν **Γιαγιά:** Έχουν και σ' άλλα μέρη τέτοιο τραγούδι;

Νεργκίς **Εγγονή:** Ναι. Σε πολλά μέρη στην Ελλάδα και σ' άλλες χώρες. Αυτά τα λέμε παραλλαγές του ίδιου τραγουδιού.

Νερμάν **Γιαγιά:** Και μοιάζουν με το δικό μας; Θέλω ν' ακούσω κανένα.

Νεργκίς **Εγγονή:** Εντάξει, γιαγιά! Έτσι κι αλλιώς τώρα που θα έρθουν τα παιδιά για την εργασία μας θα τα βρούμε στο ιντερνέτ και θα τ' ακούσουμε και μεις. Όμως και συ θα μας πεις πρώτα το δικό μας. Θα το βάλουμε και στην εργασία μας.

Νερμάν **Γιαγιά:** Θα σας το πω, γιαβρίμ, μπορώ να σε χαλάσω χατίρι.

Νεργκίς **Εγγονή:** (Δέχεται μήνυμα στο κινητό της, το διαβάζει και λέει:) Α! Έρχονται κιόλας. (Σηκώνεται και μαζεύει τα πιάτα από το τραπέζι)

Σκηνή 2η

Χτυπάει η πόρτα και η εγγονή ανοίγει. Χαιρετιούνται. Τα παιδιά που μπαίνουν:

Πολλές φωνές μαζί: Καλησπέρα σας! Καλησπέρα, γιαγιά!

Νερμάν Γιαγιά: Καλωσήρθατε, παιδιά! Περάστε. Με είπε η εγγονή μου ότι θα έρθετε και χάρηκα πολύ. Σας περιμέναμε.

Νεργκίς Εγγονή: Γεια σας, παιδιά! Ελάτε, περάστε να καθίσετε και έχω να σας πω πολύ ωραία νέα για την εργασία μας.

(Προχωράνε και κάθονται γύρω από το τραπέζι ή στο πάτωμα ή γύρω από ένα σοφρά)

Φατμέ Μαθήτρια 1: Αλήθεια; Τι νέα; Είμαι περίεργη ν' ακούσω.

Νουρσέ Μαθήτρια 2: Και γω.

Μουζεγιέν Μαθήτρια 3: Και μεις όλοι, εννοείται.

Νεσρίν Μαθήτρια 4: Θα είναι κάτι πολύ σπουδαίο, βέβαια, για να μας αρπάξεις με την εργασία, μόλις μπήκαμε.

Νεργκίς Εγγονή: Με συγχωρείτε, βρε παιδιά. Δίκιο έχετε κι ούτε που σας κέρασα ακόμα. Έφτιαξε και μπακλαβά η γιαγιά μου. Ανυπομονούσα όμως πολύ να σας το πω. Και νομίζω πως θα το βρείτε και σεις σημαντικό.

Χακάν Αγόρι 1: Για λέγε λοιπόν... Και άσε το μπακλαβά για αργότερα.

Νεργκίς Εγγονή: Να ! Μόλις πριν λίγο μου είπε η γιαγιά μου πως υπάρχει παραλλαγή "του γιοφυριού της Άρτας" και στα μέρη μας και στη δικιά μας γλώσσα.

Σαμπιχά Μαθήτρια 5: Μα τι λες; Αυτό είναι λαυράκι για την εργασία μας.

Μερτ Αγόρι 2: Να είσαι καλά, γιαγιά! Δε ξέρεις πόσο μας διευκολύνει αυτή η πληροφορία που μας έδωσες.

Νουρσέ Μαθήτρια 2: Και η δικιά μου η γιαγιά μου ανέφερε το ίδιο αλλά δεν ήθελε να μου το τραγουδήσει όσο κι αν την παρακάλεσα. Την πιάνουν λέει τα κλάματα μόλις αρχίζει και γι' αυτό δε θέλει. Μόνο τους στίχους μου είπε. Θα σας πω αργότερα. Κάτι ετοίμασα.

Μωχαμέτ Αγόρι 3: Θα ήταν πολύ καλό να ακούσουμε και το τραγούδι. Εσύ γιαγιά, σε παρακαλώ, θα μας το τραγουδήσεις, έ;

Πετάγονται και οι άλλοι: Ναι! Ναι! Γιαγιά, σε παρακαλούμε!

Νερμάν Γιαγιά: Καλά - καλά θα σας το πω. Αλλά και σεις μετά θα με βάλετε στο ιντερνέτ ν' ακούσω το τραγούδι απ' τ' άλλα μέρη. Εντάξει;

Νεργκίς Εγγονή: Αυτό σ' το υποσχέθηκα κιόλας, βρε γιαγιά, το ξέχασες; Λοιπόν;

Νερμάν Γιαγιά: Τώρα κιόλας θέλετε;

Φατμέ Μαθήτρια 1: Ναι! Ναι! Γιατί αυτό μπορεί να μας δώσει ιδέες για την εργασία μας.

Νερμάν Γιαγιά: Άιντε. Θα τραγουδάω εγώ λίγο - λίγο και θα τραγουδάτε μετά κι εσείς το ίδιο. Να το μάθετε κιόλας. Γιατί με τα κινητά, τα ιντερνέτια και τ' άλλα τέτοια μαραφέτια δε προσέχετε καθόλου τα παλιά, τα δικά μας. Σε λίγο και τη γλώσσα μας θα ξεχάσετε.

Τραγούδι: "Τριμίνα Μπράτγιε" (Στην οθόνη γεφύρια). Η γιαγιά τραγουδάει μερικούς στίχους και τα παιδιά επαναλαμβάνουν. Μετά σταματάει και λέει:

Νερμάν Γιαγιά: Μεγάλο είναι, βρε παιδιά, κουράστηκα. Το υπόλοιπο θα σας πω μόνο τα λόγια.

Νεργκίς Εγγονή: Και να τα λέμε και μεις στα ελληνικά. Άντε, γιαγιάκα μου, συνέχισε με τα λόγια.

Νουρσέ Μεταφράστρια: Να μεταφράζω εγώ;

Εγγονή και άλλα παιδιά: Ναι! Ναι!

Γιαγιά - μεταφράστρια εναλλάξ :

Trimína brátýe grádo gradâho (Σμίνθη)	Τρία αδέρφια γεφυριού τοίχο χτίζανε
<p>Trimína brátýe grádo gradâho Pres den ye gradôt vécher so sípe Vécher so sípe, kurbáne íshte. Che si sônnahe trimína brátýe Da so zdumóvot, da so spítavot. - Brátýe le, brátýe, trimína brátýe Dö shem da stórim' nâshoso vâro 'déno mi dóyde yútreño ráno Néye she f' gradíme' f' sredé gradóno. Che so ye padála nay málkumune Náy málkumune, Yürkâ Kadóna Yürkâ Kadóna, mladá nevâsta. F' lâvono róko tóplo prógimko f' désneno róko studéno vódo. Che si ye uvárdi nay málko lûbe S' róko yi máhna nadzát so vórni S' yóchi yi mîgna. Tya so nabórzhi. - Brátýe le, brátýe, trimína brátýe Koláy gelâ vu, trimína brátýe - Alláh razóla, Yürkâ Kadóna. - Óti mi pláchesh, pórho le lûbe? - Kak da na pláchem, Yürkâ Kadóna? Pórsten mi pána f' sredé gradóno. - Namóy mi plaká pórho le lûbe Vasúka sôstem vasprétna sôstem Shte da flézam sredé gradána Izvádi téstem srébaren pórsten Gümûshen pórsten s' merméren kámen. - Dôte mi brátýe dórvo za dórvo Kámen za kámen da ye vgradíme Yürkô Kadóno sredé gradána - Óstaväyte mo, trimína brátýe Ímom si déte, razvíto mi ye Razvíto mi ye, pak ne pavíto. - Namóy mi plaká Yürkâ Kadóna Ímash si máyko, razvíti go she Razvíti go she, paví ti go she.</p>	<p>Τρία αδέρφια γεφυριού τοίχο χτίζανε Τη μέρα το χτίζουν, το βράδι γκρεμίζεται Το βράδι γκρεμίζεται, θυσία θέλει. Καθίσανε τρία αδέρφια Να κουβεντιάσουν, να αποφασίσουν. - Αδέρφια, βρε αδέρφια, τρία αδέρφια, Ελάτε να κάνουμε δικιά μας συμφωνία Όποια θα έρθει αύριο νωρίς Εκείνη θα τη βάλουμε στη μέση στα θεμέλια. Ξεπρόβαλλε του πιο μικρού (αδελφού) Του πιο μικρού η όμορφη Γιουρκέ, Η όμορφη Γιουρκέ, η νέα νύφη. Στο αριστερό χέρι κρατάει ζεστό πρωϊνό Στο δεξί της έχει κρύο νερό. Την είδε ο μικρότερος ο αγαπημένος της Με το χέρι της έγνεψε πίσω να γυρίσει Της έκλεισε το μάτι. Εκείνη πήγε πιο γρήγορα. - Αδέρφια, αδέρφια, τρία αδέρφια Καλή ευκολία, τρία αδέρφια. - Ο Θεός μαζί σου, όμορφη Γιουρκέ - Γιατί μου κλαις πρώτη μου αγάπη; Πώς να μην κλαίω, όμορφη Γιουρκέ; Το δαχτυλίδι μου έπεσε στη μέση του γεφυριού. - Μη μου κλαις πρώτη μου αγάπη Θα μαζέψω το μανίκι και θα σηκώσω το πανωφόρι Θα μπω στη μέση στα θεμέλια Θα σου βγάλω το άξιο το δαχτυλίδι Το ασημένιο δαχτυλίδι με τη μαρμαρένια πέτρα. - Ρίξτε της αδέρφια, ξύλο για ξύλο Πέτρα για πέτρα για να χτίσουμε την όμορφη Γιουρκέ στη μέση της γέφυρας - Αφήστε με, τρία αδέρφια Έχω παιδί, μου είναι ξεσκέπαστο Μου είναι ξεσκέπαστο και ξεφασκιωμένο. - Μη μου κλαις όμορφη Γιουρκέ Έχεις μάννα, θα σου το σκεπάσει Θα το σκεπάσει και θα το φασκιώσει.</p>

και όταν τελειώνει:

Χειροκροτούν όλα μαζί και σχολιάζουν ενθουσιασμένα:

Μωχαμέτ μαθητής 3: Μπράβο! Μπράβο! Σ' ευχαριστούμε, γιαγιά!

Νουρσέ Μαθήτρια 2: Είναι πολύ ωραίο.

Μουζεγιέν Μαθήτρια 3: Και έχει κάποιες σημαντικές διαφορές απ' αυτά που εξετάσαμε στο μάθημα.

Νεσρίν Μαθήτρια 4: Έχει βέβαια και πολλές ομοιότητες.

Σαμπιχά **Μαθήτρια 5:** Πολύ σπουδαίο υλικό λοιπόν για την εργασία μας.
Φατμέ **Μαθήτρια 1:** Ε, Βέβαια. Αφού το θέμα μας είναι "Παραλλαγές του Γιοφυριού της Άρτας. Συγκρίσεις, συμβολισμοί και απήχηση του τραγουδιού".
Νεργκίς **Εγγονή:** Τι λέτε αρχίζουμε;
Νουρσέ **Μαθήτρια 2:** Ναι, ναι ! Ας αρχίσουμε. Και πρώτα - πρώτα να βρούμε και ν' ακούσουμε στο youtube την κερκυραϊκή παραλλαγή, που την υποσχεθήκαμε και στη γιαγιά.
Νεορίν **Μαθήτρια 4:** Ν' ακούσουμε πώς τραγουδιέται και μετά να το διαβάσουμε στη γιαγιά απ' το βιβλίο μας.
Φατμέ **Μαθήτρια 1:** Να το διαβάσουμε θεατρικά.

Μέρτι: πρωτομάστορας, **Χακάν, Μωχαμέτ:** μαστόρια, **Όλοι μαζί:** χορός,
Νουρσέ: πουλί, **Νεορίν:** Γυναίκα. **Μουζεγιέν:** αφηγήτρια. Εντάξει;

Πολλές φωνές: Εντάξει. Δεν έχουμε αντίρρηση.

Μαζεύονται γύρω από τον υπολογιστή και ψάχνουν. Στην οθόνη φαίνεται η αναζήτησή τους.

Νεργκίς **Εγγονή:** Λοιπόν... Του γιοφυριού της Άρτας. (Ψάχνει και όταν το βρει και αρχίσει να παίζει απευθύνεται στη γιαγιά). Γιαγιά, ακούς;
Νερμάν **Γιαγιά:** Ναι, ναι! ακούω.

(Ακούγεται μουσική εισαγωγή και λίγοι στίχοι από το Χρόνη Αηδονίδη (το πολύ 2 λεπτά) μετά χαμηλώνει η μουσική και τα παιδιά διαβάζουν και όταν τελειώσουν

Αφηγήτρια: Σαράντα πέντε μάστοροι κι εξήντα μαθητάδες
γιοφύριν εθεμέλιωναν στης Άρτας το ποτάμι.
Ολημερίς το χτίζανε, το βράδυ εγκρεμιζόταν.
Μοιρολογούν οι μάστορες και κλαίν οι μαθητάδες
Χορός : "Αλίμονο στους κόπους μας, κρίμα στις δούλεψές μας,
ολημερίς να χτίζουμε, το βράδυ να γκρεμιέται."
Αφηγήτρια: Πουλάκι edιάβη κι έκατсен, αντίκρυ στο ποτάμι,
δεν εκελάηδε σαν πουλί, μηδέ σαν χελιδόνι,
παρά εκελάηδε κι έλεγε ανθρώπινη λαλίτσα:
Πουλί: " Αν δε στοιχειώσετε άνθρωπο, γιοφύρι δε στεριώνει
και μη στοιχειώσετε ορφανό, μη ξένο, μη διαβάτη,
παρά του πρωτομάστορα την όμορφη γυναίκα,
που έρχεται αργά τ' αποταχύ και πάρωρα το γιόμα."

Αφηγήτρια: Τ' άκουσ' ο πρωτομάστορας και του θανάτου πέφτει.
Πιάνει, μηνάει της λυγερής με το πουλί τ' αηδόνι.
Αργά ντυθεί, αργά αλλαχτεί, αργά να πάει το γιόμα,
αργά να πάει να διαβεί της Άρτας το γιοφύρι.
Και το πουλί παράκουσε κι αλλιώς επήγε κι είπε:
Πουλί: "Γοργά ντύσου, γοργά άλλαξε, γοργά να πας το γιόμα,
γοργά να πας και να διαβείς της Άρτας το γιοφύρι."

Αφηγήτρια: Να τηνε κι εμφανίστηκε από την άσπρη στράτα.
Την είδ' ο πρωτομάστορας, ραγίζεται η καρδιά του.
Από μακριά τους χαιρετά κι από κοντά τους λέει:
Γυναίκα: "Γεια σας χαρά σας μάστοροι και σεις οι μαθητάδες,
μα τι έχει ο πρωτομάστορας και είναι βαργομισμένος;"
Μάστορας 1: "Το δαχτυλίδι του `πεσε στην πρώτη την καμάρα

και ποιος να μπει και ποιος να βγει, το δαχτυλίδι να `βρει;"
Γυναίκα: "Μάστορα, μην πικρένεσαι κι εγώ να πά' σ' το φέρω,
εγώ να μπω, εγώ να βγω, το δαχτυλίδι να `βρω."

Αφηγήτρια: Μηδέ καλά κατέβηκε, μηδέ στη μέση πήγε.

Γυναίκα: "Τράβα καλέ μ' τον άλυσο, τράβα την αλυσίδα,
τι όλον κόσμο ανάγειρα και τίποτας δεν βρήκα."

Αφηγήτρια: Ένας πηχάει με το μυστρί κι άλλος με τον ασβέστη,
παίρνει κι ο πρωτομάστορας και ρίχνει μέγα λίθο.

Γυναίκα: "Αλίμονο στη μοίρα μας, κρίμα στο ριζικό μας!
Τρεις αδερφάδες ήμαστε κι οι τρεις κακογραμμένες.
Η μια `χτισε το Δούναβη κι η άλλη τον Αφράτη
κι εγώ η πιο στερνότερη της Άρτας το γιοφύρι.
Ως τρέμει το καρσύφυλλο, να τρέμει το γιοφύρι
κι ως τρέμουν τα δεντρόφυλλα, να πέφτουν οι διαβάτες."

Μάστορας 2: "Κόρη, το λόγον άλλαξε κι άλλη κατάρα δώσε,
που `χεις μονάκριβο αδελφό, μη λάχει και περάσει."

Αφηγήτρια: Κι αυτή το λόγον άλλαξε κι άλλη κατάρα δίνει.

Γυναίκα: "Αν τρέμουν τ' άγρια βουνά, να τρέμει το γιοφύρι
κι αν πέφτουν τ' άγρια πουλιά, να πέφτουν οι διαβάτες,
τί έχω αδερφό στην ξενιτιά, μη λάχει και περάσει."

Νερμάν Γιαγιά: Μπράβο, Μπράβο! Κι αυτό πολύ ωραίο τραγούδι είναι αμά δεν είναι ολόιδιο με το δικό μας. Πολλά πράγματα όμως είναι τα ίδια. Και το νόημα το ίδιο είναι.

Φατμέ Μαθήτρια 1: Ακριβώς, γιαγιά. Παιδιά, είδατε η γιαγιά μπήκε αμέσως στο θέμα μας.

Νουρσέ Μαθήτρια 2: Δε ρωτάμε λέω εγώ τη γιαγιά για ομοιότητες και διαφορές; Αυτή θα μιλήσει απ' την καρδιά της.

Μουζεγιέν Μαθήτρια 3: Τι καλή ιδέα!

Νερμάν Γιαγιά: Ε, όχι κι έτσι, μπε... Με βρήκατε μπόσικη, θα με κάνετε και μαθήτρια τώρα;

Χακάν Μαθητής 1: Σε πειράζουμε, γιαγιά, μη φοβάσαι.

Νεσρίν Μαθήτρια 4: Να προχωρήσουμε παιδιά, να βρούμε κι άλλες παραλλαγές.

Νεργκίς Εγγονή: Ναι, ναι! Προχωράμε.

Μουζεγιέν Μαθήτρια 3: Παιδιά, να πω εδώ κάτι: Το συζήτησα με τον ξάδερφό μου τον Αδέμ, που είναι φοιτητής, και μου είπε ότι ο συγκάτοικός του ο Γιωρίκας του τραγούδησε μια ωραία ποντιακή παραλλαγή. Της "Τρίχας το γιοφύρι", λέγεται.

Νεργκίς Εγγονή: Οπότε να ψάξουμε αυτό;

Μερτ Μαθητής 2: Ναι, ναι, αυτό. Παράξενο όνομα έχει.

(*Η εγγονή το ανοίγει και αρχίζουν να ακούνε για λίγο με ενδιαφέρον.*)

Σαμπιχά Μαθήτρια 5: Ωχ! Δε καταλαβαίνω τίποτα από τα ποντιακά. Σα ξένη γλώσσα είναι. Ελπίζω να βρούμε και μετάφραση.

Μουζεγιέν Μαθήτρια 3: Βρήκα και μετάφραση και σας έφερα μερικά αντίτυπα. (*Τα μοιράζει*). Να μην ακούσουμε όμως ακόμα λίγο το αυθεντικό. Να μάθουμε και καμιά ποντιακή λέξη. Μετά διαβάζουμε τη μετάφραση. Πάλι θεατρικά θα έλεγα, με τους ίδιους ρόλους.

Νουρσέ Μαθήτρια 2: Ναι, ναι! Ν' ακούσουμε, ησυχία!

Ακούνε πάλι για λίγο και μετά συνεχίζουν με τη μετάφραση. Στην οθόνη φαίνεται χωρίς φωνή το ποντιακό κείμενο. Όταν τελειώνουν:

Της Τρίχας το γεφύρι

Αφηγήτρια : Κει πέρα στη Δρακόλιμνη, στις Τρίχας το γεφύρι,
Χίλιοι μαστόροι δούλευαν και μύριοι μαθητάδες.

Όλη τη μέρα χτίζανε, τη νύχτα γκρεμιζόταν.

Οι μαστοροι χαιρόντουσαν, που θα πληθαίν' η ρόγα,

οι μαθητάδες κλαίγανε, ποιος κουβαλάει λιθάρια;

κι αυτός ο πρωτομάστορας σκέπτεται νύχτα μέρα.

Ανώτερη δύναμη: - Τί δίνεις, πρωτομάστορα και στήνω το γεφύρι;

Πρωτομάστορας : - Αν δίνω σε τον κύρη μου, κύρη άλλον δεν έχω!

Ανώτερη δύναμη: - Τί δίνεις, πρωτομάστορα και στήνω το γεφύρι;

Πρωτομάστορας : - Αν δίνω σε τη μάνα μου, δεν έχω άλλη μάνα!

Ανώτερη δύναμη: - Τί δίνεις, πρωτομάστορα και στέκει το γεφύρι;

Πρωτομάστορας : - Αν δίνω σε τ' αδέρφια μου, αδέρφι' άλλα δεν έχω!

Ανώτερη δύναμη: - Τί δίνεις, πρωτομάστορα στεριώνω το γεφύρι;

Πρωτομάστορας : - Αν δίνω σε και τα παιδιά, παιδάκι' άλλα δεν έχω!

Ανώτερη δύναμη: - Τί δίνεις, πρωτομάστορα στεριώνω το γεφύρι;

Πρωτομάστορας : - Αν δίνω τη γυναίκα μου, καλύτερη θε να 'βρω!

Αφηγήτρια : Μηνάει και τη γυναίκα του γρήγορα να προφτάσει.

Πουλί : - Τον Γιάννη δεν τον έλουσε, στη κούνια δεν τον βάζει,
τα ζά και τα μοσχάρια της δεν τ' άρμεξεν ακόμα.

Αφηγήτρια: Ξαναμηνά στην έρημη μήνυμα μ' ερμπούλι,

να πάει Σάββατο στο λουτρό, την Κυριακή στο γάμο,

και τη Δευτέρα το πουρνό δω πέρα κι όλας να 'ναι.

Σάββατο πήγε στο λουτρό, την Κυριακή στο γάμο,

μυρόλουσε το Γιάννη της, στην κούνια τονε βάζει,

καλάρμεξε τα ζωντανά, βύζαξε τα μοσχάρια,

και τη Δευτέρα το πουρνό στη Δρακολίμνη ευρέθη.

Πρωτομάστορας : - Στη Δρακολίμνη μου 'πεσε, καλή, το δαχτυλίδι

κει το πουγγί του κύρη μου, της μάνας το λογάρι,

όπου βουτά και παίρνει αυτά, ας έχει αυτά κι εμένα.

Αφηγήτρια: Πέντε οργυιές κατέβηκε κι ολοένα τραγουδούσε,

Πέντ' άλλες εκατέβηκε κι όλο μοιρολογώντας.

Γυναίκα: - Κι αν δεν πονώ τα κάλλη μου, κι αν δεν πονώ την νιότη,

πονώ και κλαίω το πουλί, π' άφησα κοιμισμένο.

Ως τρέμουνε τα γόνα μου, η γέφυρά σου ας τρέμει,

κι ως τα μαλλιά μου σείονται, να σείονται οι διαβάτες,
κι ως τρέχουνε τα δάκρυά μου, να τρέχει το ποτάμι.

Μάστορας 1: - Καλή μου, ευχήσου, πες ευχές, ευχές, μην καταριέσαι,

Μάστορας 2: - Έχεις στην ξενιτιά αδελφούς, έρχονται και περνάνε.

Γυναίκα: - Κι ως στέκουνε τα γόνα μου, να στέκει το γεφύρι'

κι ως τα μαλλιά μου στέκουνε, να στέκουν οι διαβάτες,

κι ως στέκουνε τα δάκρυα μου να στέκει το ποτάμι.

Τρεις αδελφές 'μεις ήμασταν κι οι τρεις καταραμένες,

μια χτίζει την Άσεδα, το Δεβασίρι η άλλη,

κι εγώ η τρισκατάρατη της Τρίχας το γεφύρι.

Νουρσέ Μαθήτρια 2: Ω! Έχει πολύ ενδιαφέρον για την εργασία μας και αυτή η παραλλαγή.

Νερμάν Γιαγιά: Αυτό έχει κάτι που δε με άρεσε.

Σαμπιχά Μαθήτρια 5: Δηλαδή, γιαγιά;

Νερμάν Γιαγιά: Εδώ ο πρωτομάστορας μόνος του διάλεξε να θυσιάσει τη γυναίκα του. Δε την αγαπούσε μου φαίνεται. Την είχε τελευταία απ' όλους.

Νουρσέ Μαθήτρια 2: Δε σας έλεγα εγώ πως η γιαγιά θα μας κάνει την εργασία;

Νεορίν Μαθήτρια 4: Κατευθείαν στο ψητό η γιαγιά. Πράγματι μας επισήμανε μια πολύ σημαντική διαφορά από τις άλλες δύο παραλλαγές.

Νεργκίς Εγγονή: Τι κάνουμε τώρα; Θα ψάξουμε κι άλλες παραλλαγές ή μήπως είναι ώρα να προχωρήσουμε στις συγκρίσεις ανάμεσα σ' αυτές τις τρεις;

Μουζεγιέν Μαθήτρια 3: Ας προχωρήσουμε και ψάχνουμε αργότερα για άλλες, για να έχουμε μια ιδέα τι γίνεται και στις άλλες γειτονικές μας χώρες.

Νεργκίς Εγγονή: Έχουμε και λέμε λοιπόν: "της Άρτας το γιοφύρι", "της Τρίχας το γιοφύρι" και το "Τριμίνα Μπράτγιε". Το ένα το έχουμε στο βιβλίο, για το άλλο 'έχουμε επίσης το κείμενο σε μετάφραση και το δικό μας, ελπίζω το θυμόμαστε. Έχουμε εδώ και τη γιαγιά και, αν χρειαστεί, θα μας βοηθήσει.

Φατμέ Μαθήτρια 1: Ας αρχίσουμε λοιπόν τη συζήτηση. Να μας συντονίζει κάποια.

Νεορίν Μαθήτρια 4: Εγώ θα ήθελα να το κάνω.

(Πετάγονται διάφορες φωνές): Ναι, ναι! Συμφωνούμε.

Νεορίν Μαθήτρια 4: Ευχαριστώ πολύ για την εμπιστοσύνη σας, παιδιά. Ας ξεκινήσουμε με τις ομοιότητες. Ακούω τις ιδέες σας και θέλω κάποια ή κάποιος να σημειώνει.

Χακάν Μαθητής 1: Καθηγητριούλα μου θυμίζεις. Σου πάει.

Νεορίν Μαθήτρια 4: 'Ελα άσε τα πειράγματα τώρα. Να σηκώνετε το χέρι σας και να λέτε την άποψή σας.

Η Μαθήτρια 2 σηκώνει το χέρι της και η συντονίστρια της δίνει το λόγο: Εκίνα, Νουρσέ.

Νουρσέ Μαθήτρια 2: Πέρα απ' το κοινό θέμα βέβαια ως πιο σημαντική ομοιότητα βρίσκω ότι θυσιάζεται η γυναίκα του Πρωτομάστορα.

Νεορίν Συντονίστρια 1: Σωστά. Πολύ σωστά. Συνέχισε, Φατμέ.

Φατμέ Μαθήτρια 1: Προηγείται ότι αυτό που κτίζουν γκρεμίζεται ξανά και ξανά.

Νεορίν Συντονίστρια 1: Πολύ σημαντικό κι αυτό. Κάτι άλλο, παιδιά; Λέγε, Μουζεγιέν.

Μουζεγιέν Μαθήτρια 3: Και στις τρεις παραλλαγές, για να κατεβεί η γυναίκα στα θεμέλια, της λένε κάποιο ψέμμα. Ότι έπεσε το δαχτυλίδι του άντρα της.

Μαθήτρια 5 ζητάει το λόγο και η συντονίστρια: Σ' ακούμε, Σαμπιχά.

Σαμπιχά Μαθήτρια 5: Στην ποντιακή και στην πομάκιη παραλλαγή υπάρχει και κάτι άλλο εκτός από το δαχτυλίδι. Το πουγγί στην ποντιακή και το ασημοκέντητο μαντήλι στη δικιά μας.

Ο Μαθητής 2 ζητάει το λόγο και η συντονίστρια: Τι θέλεις να προσθέσεις, Μερτ; **Μερτ, Μαθητής 2 :** Ότι στις δύο τουλάχιστον παραλλαγές ο πρωτομάστορας αγαπάει πολύ τη γυναίκα του και προσπαθεί να καθυστερήσει τη θυσία. Στην κερκυραϊκή λέει στο πουλί να παραγγείλει στη καλή του "αργά ντυθεί, αργά αλλαχτεί, αργά να πάει το γιόμα". Στο "τριμίνα μπράτγιε" πάλι της κάνει νόημα να φύγει.

Νεσρίν Συντονίστρια 1: Έχεις δίκιο. Πολύ σημαντική κι αυτή η λεπτομέρεια. Νομίζω ότι ο πρωτομάστορας βρέθηκε εδώ σ' αυτό που λέμε στην κοινωνική και πολιτική αγωγή "σύγκρουση ρόλων". Μπορείς να συνεχίσεις, Νεργκίς!

Νεργκίς Εγγονή: Ναι... Σ' αυτό το σημείο έχουμε και στα δύο τραγούδια και το στοιχείο της παρεξήγησης. Δηλαδή στο ένα το πουλί αλλιώς κατάλαβε και άλλα πήγε κι είπε. "Γοργά ντυθεί, γοργά αλλαχτεί, γοργά να πάει το γιόμα, γοργά να πάει και να διαβεί της Άρτας το γιοφύρι". Και στο δικό μας τραγούδι η γυναίκα του πρωτομάστορα καταλαβαίνει ότι της κάνει νόημα να βιαστεί και να πλησιάσει γρήγορα.

Νεσρίν Συντονίστρια 1: Θέλει κανείς ή καμμιά να προσθέσει κάτι άλλο για τις ομοιότητες; Λέγε, Μωχαμέτ!

Μωχαμέτ μαθητής 3: Ναι θα ήθελα να προσθέσω κάτι ακόμα. Στην κερκυραϊκή και την ποντιακή παραλλαγή έχουμε την κατάρα της γυναίκας που τελικά τη γυρνάει σε ευχή.

Νεσρίν Συντονίστρια 1: Μπράβο! Μπράβο! Είμαστε ξεφτέρια. Μήπως τώρα να περάσουμε στις διαφορές, αν δεν έχετε αντίρρηση;

Πετάγονται: Ναι! Ναι !

Νουρσέ Μαθήτρια 2: Ναι, ναι! να τελειώνουμε μ' αυτά, γιατί ανυπομονώ να σας πω τι ετοίμασα εγώ.

Νεσρίν Συντονίστρια 1: Μήπως θέλει τώρα να συντονίσει κανένας άλλος;

Φατμέ Μαθήτρια 1: Εγώ θα ήθελα, αν δεν έχετε αντίρρηση.

Σηκώνουν όλοι τα χέρια και φωνάζουν ασυντόνιστα: Σε ψηφίζουμε, σε ψηφίζουμε. Προχώρα!

Φατμέ Συντονίστρια 2, Μαθήτρια 1 : Ωραία, ωραία. Μου κάνετε μεγάλη τιμή, αγαπητοί και αγαπητές μου συμμαθητές και συμμαθήτριες. Ακούω τις ιδέες σας.

Μαθήτρια 4 ζητάει το λόγο και η συντονίστρια: Ν' αρχίσουμε με σένα, Νεσρίν.

Νεσρίν Μαθήτρια 4: Μια πρώτη διαφορά που βρίσκω είναι στον αριθμό των μαστόρων. 45 στο ένα, χίλιοι στο άλλο και τρεις στο πομάκιη. Αυτό βέβαια δεν επηρεάζει ιδιαίτερα την ουσία του τραγουδιού.

Φατμέ Συντονίστρια: Σ' ευχαριστούμε, Νεσρίν. Ακούμε τον επόμενο. **(Δίνει το λόγο στη μαθήτρια 3).** Συνέχισε, Μουζεγιέν.

Μουζεγιέν Μαθήτρια 3: Με ποιον συζητάει ο πρωτομάστορας; Στου γιοφουριού της Άρτας είναι ένα πουλί που μεταφέρει τη θέληση μιας ανώτερης δύναμης. Στης Τρίχας το γεφύρι δεν ξεκαθαρίζεται αυτό το θέμα. Της στέλνει επίσης μήνυμα δυο φορές. Την πρώτη φορά εκείνη απαντάει πως έχει δουλειές. Και τη δεύτερη στέλνει κι αυτός ένα πουλί να της επαναλάβει την επιθυμία του άντρα της.

Φατμέ Συντονίστρια: Πολύ σωστές οι παρατηρήσεις σου, Μουζεγιέν. Κάποιος άλλος;

(Ζητάει το λόγο η μαθήτρια 5). Λέγε μας και συ, Σαμπιχά.

Σαμπιχά Μαθήτρια 5: Νομίζω πως η πιο σημαντική διαφορά είναι στο ποιος επιλέγει το άτομο που θα θυσιαστεί. Στου γιοφουριού της Άρτας η απόφαση ανήκει σε μια ανώτερη δύναμη που δεν αφήνει περιθώρια στον πρωτομάστορα να διαλέξει κάτι άλλο. "Παρά του πρωτομάστορα την όμορφη γυναίκα." Στο "Τριμίνα Μπράτγιε" πάλι τα αδέρφια αποφασίζουν να εμπιστευτούν τη μοίρα, το "Κισμέτ". "Οποιανού γυναίκα έρθει πρώτη". Αλλά στις "Τρίχας το γιοφύρι", ο πρωτομάστορας μπορεί να διαλέξει

και διαλέγει απ' όλους τους συγγενείς τη γυναίκα του. Πράγμα που εντυπωσίασε και τη γιαγιά.

Φατμέ **Συντονίστρια:** Θα συμφωνούσα και γω ότι αυτό είναι ένα σημείο που σηκώνει συζήτηση. Ποιος λοιπόν θέλει να πει κάτι πάνω σ' αυτό; **(Σηκώνονται πολλά χέρια και φωνάζουν:** Εγώ ! Εγώ!). Ωχ! Άναψαν τα αίματα! Μία - μία, κορίτσια. Λέγε, Νεργκίς.

Νεργκίς **Εγγονή:** Εγώ έχω θυμώσει πολύ μ' αυτό. Αν δώσω, λέει, τη μάνα μου δεν έχω άλλη μάνα. Αν δώσω τον πατέρα μου δεν έχω άλλο πατέρα. Αν δώσω τ' αδέρφια μου δεν έχω άλλα αδέρφια. Αν δώσω τα παιδιά μου δεν έχω άλλα παιδιά. Αν δώσω όμως τη γυναίκα μου, θα βρω καλύτερη.

Νεορίν **Μαθήτρια 4:** (Πετάγεται μόλις τελειώσει η άλλη χωρίς να περιμένει να πάρει το λόγο): Άκου κει: θα βρω καλύτερη... Μα τόσο λίγη σημασία είχε γι' αυτόν η γυναίκα του; Κάτι σαν πράγμα δηλαδή που δε πειράζει κι αν το χάσεις.

Σαμπιχά **Μαθήτρια 5:** Η μάνα η δικιά του ήταν σημαντική αλλά η μάνα των παιδιών του ασήμαντη.

Νουρσέ **Μαθήτρια 2:** Και πόσες βαριές δουλειές έπρεπε να κάνει... πριν πάει να θυσιαστεί. Εκμετάλλευση, υποτίμηση και μεγάλη ασέβεια από άντρες απέναντι σε γυναίκες.

Πετάγεται ο Μαθητής 1 (Χακάν): Μας πληγώνετε, κορίτσια. Δεν είναι ίδιοι όλοι οι άντρες. Δεν είδατε που οι άλλοι δυο λυπούνται

Μερτ **Μαθητής 2:** Και κάνουν κι αυτοί ακόμα πιο βαριές δουλειές. Αυτοί δεν είναι που προσπαθούν για το γιοφύρι μέσα στο κρύο ή στη ζέστη, στη βροχή και στο χαλάζι; Κι αυτοί δίνουν επίσης πολλές φορές τη ζωή τους.

Μωχαμέτ **Μαθητής 3.** Και πολλές φορές μάλιστα για πράγματα που δε τους ρωτάει κανένας, αν θέλουν να τα κάνουν. Όπως, για παράδειγμα, για τον πόλεμο.

Νεορίν **Εγγονή:** Που όμως άντρες επίσης τον αποφασίζουν.

Φατμέ **Συντονίστρια:** Ε! Φτάνει, φτάνει, παιδιά. Δίκιο έχετε όλοι σας αλλά δεν είμαστε εδώ για να φαγωθούμε αλλά για να συνεργαστούμε. Πάντως αυτή η διάσταση, η θέση της γυναίκας στις παλιότερες κοινωνίες είναι κάτι που φαίνεται απ' τα τραγούδια μας και θα αναφερθούμε σίγουρα στην εργασία μας. Τελειώσαμε με τις ομοιότητες και τις διαφορές, τι λέτε;

Νουρσέ **Μαθήτρια 2:** Νομίζω ότι παραλείψαμε κάτι σημαντικό. Στις δύο παραλλαγές ποντιακή και πομακική υπάρχει μωρό που θηλάζει η μητέρα. Και το αναφέρει στις τελευταίες στιγμές της. Ούτε αυτό όμως δεν τη σώζει. Και μου ανάφερε η γιαγιά μου ότι σε άλλα τραγούδια λέει πως η γυναίκα ζήτησε ν' αφήσουν έξω το στήθος της για να θηλάζει το μωρό.

Φατμέ **Συντονίστρια δίνει το λόγο στο μαθητή 2:** Έχεις να πεις κάτι πάνω σ' αυτό, Μερτ;

Μερτ **Μαθητής 2:** Ναι. Είναι πολύ συγκινητικό που η μητέρα φαίνεται να μη νοιάζεται τόσο για τη ζωή της όσο για την ανατροφή του παιδιού της.

Νουρσέ **Μαθήτρια 2:** Πραγματικά. Και πρόσθεσε μάλιστα η γιαγιά μου ότι στη γειτονική Βουλγαρία υπάρχει ο θρύλος πως στο γεφύρι που χτίστηκε η γυναίκα κάθε χρόνο την ίδια μέρα στάζει γάλα. Και είναι τόσο σίγουρη η γιαγιά μου ότι αυτό είναι αλήθεια. Να πάτε να το δείτε, μου λέει. Με τέτοια με συγκινεί και κάθισα και ετοίμασα

κάτι για να εμπλουτίσουμε την εργασία μας.

Νεργκίς **Εγγονή:** Περιμένουμε με αγωνία να σ' ακούσουμε. Για να ολοκληρώσουμε σιγά - σιγά, γιατί, μην ξεχνάτε, έχουμε και το μπακλαβά.

Μωχαμέτ **μαθητής 3:** Αχ, ναι! Τι το θύμισες τώρα...

Φατμέ **Συντονίστρια:** Λίγη υπομονή, παιδιά, ν' ακούσουμε τη Νουρσέ.

Νουρσέ **Μαθήτρια 2:** Δε θα ήταν πολύ ωραίο να εμπλουτίσουμε την εργασία μας με λίγη δραματοποίηση;

Μερτ **Μαθητής 2:** Αν είναι λέει;

Νεορίν **Μαθήτρια 4:** Πολύ καλή ιδέα. Αλλά δεν είναι λίγο δύσκολο. Πώς θα γίνει;

Νουρσέ **Μαθήτρια 2:** Έχω κάτι σκεφτεί και έχω κάτι γράψει. Για 2 σημαντικά σημεία του έργου.

Σαμπιχά **Μαθήτρια 5:** Και καλύτερα να είναι από τη δικιά μας παραλλαγή.

Νουρσέ **Μαθήτρια 2:** Συμφωνώ. Και γω βασίστηκα σ' αυτό που άκουσα από τη γιαγιά μου. Θα πρέπει όμως να συμφωνήσουν να το μελετήσουν 3 αγόρια, τα μαστόρια δηλαδή, και τρία κορίτσια, οι γυναίκες τους.

Φατμέ **Συντονίστρια:** Τι λέτε αγόρια, θα μπειτε στον κόπο;

Χακάν **Μαθητής 1:** Αν μας αρέσει, γιατί όχι.

Μερτ **Μαθητής 2:** Και γω δέχομαι.

Μωχαμέτ **μαθητής 3:** Μέσα κι εγώ. Φτάνει να μη χρειάζεται πολύ διάβασμα για να το μάθω απ' έξω, γιατί δεν έχουμε πολύ χρόνο.

Νουρσέ **Μαθήτρια 2:** Μπορούμε να το κάνουμε θεατρικό αναλόγιο. Να διαβάζουμε δηλαδή τους ρόλους μας θεατρικά και να έχουμε ανάμεσα μια αφηγήτρια που θα περιγράφει το σκηνικό.

Χακάν **Μαθητής 1:** Καλό αυτό. Χρειαζόμαστε δηλαδή και ένα πρόσωπο ακόμα.

Φατμέ **Συντονίστρια:** Ποια θέλει να το κάνει αυτό;

Σαμπιχά **Μαθήτρια 5:** Εγώ θα μπορούσα να το κάνω.

Φατμέ **Συντονίστρια:** Και για τις γυναίκες ποιες θέλουν τους ρόλους;

Νεορίν **Μαθήτρια 4:** Εγώ θα ήθελα να κάνω τη γυναίκα του πρωτομάστορα, γιατί θα μπορούσα να δώσω και τη ζωή μου για τον άντρα που αγαπώ.

Μαθητής 2: Αχ! Ποιος είναι άραγε αυτός ο τυχερός...

Νεορίν **Μαθήτρια 4:** Όλο με τα πειράγματα εσείς τ' αγόρια.

Μουζεγιέν **Μαθήτρια 3:** Και γω θα κάνω μια από τις συννυφάδες.

Νερεγκίς **Εγγονή:** Και γω την άλλη.

Νουρσέ **Μαθήτρια 2:** Πολύ χαίρομαι που δέχεστε. Έχω ετοιμάσει τους ρόλους για τα αγόρια, τα κορίτσια, για μια νεράιδα και την αφηγήτρια. Ορίστε, πάρτε τα χαρτιά σας.

Φατμέ **Συντονίστρια:** Να ξεκινήσουμε λοιπόν.

Νουρσέ **Μαθήτρια 2:** Θα χρειαστούμε και κάποια να κάνει τη νεράιδα και όταν αυτή θα πει κάποια λόγια εμείς θα τα επαναλαμβάνουμε.

Φατμέ **Συντονίστρια:** Εγώ μπορώ να το κάνω αυτό.

Νουρσέ **Μαθήτρια 2:** Πάρε και συ το ρόλο σου. Ας ξεκινήσει η αφηγήτρια και ας συνεχίσουν οι άλλοι με το ρόλο τους. Ας έρθουν τα αγόρια εδώ μπροστά, πίσω από τον πρωτομάστορα η νεράιδα και μεις πίσω.

Χακάν **Μαθητής 1:** Δε τρώμε πρώτα το μπακλαβά, να ξεθολώσει το μυαλό μας, να ρίξουμε και μια ματιά στους...ρόλους μας.

Πολλές φωνές μαζί: Καλή ιδέα! Μπράβο! Μπράβο!

Νεργκίς **Εγγονή:** Πολύ ωραία. Πάω να σερβίρω και ελάτε ένας ένας να παίρνετε το κομμάτι σας και νερό.

(Σηκώνεται πρώτη αυτή και ακολουθούν οι άλλοι γυρνώντας ο καθένας με το μπακλαβά στο χέρι. Κάθονται στο τραπέζι και ενώ τρώνε σχολιάζουν το μπακλαβά και παινεύουν τη γιαγιά. Στο μεταξύ κοιτάνε καμιά ματιά και τα χαρτιά τους.)

Μερτ **Μαθητής 2:** Γεια στα χέρια σου, γιαγιά! Τρέλα είναι!

Χακάν **Μαθητής 1:** Ναι, γιαγιά! Πολύ νόστιμος.

Μερτ **Μαθητής 2:** Τραγανός και το σιρόπι πολύ καλά πότισε παντού.

Μωχαμέτ **μαθητής 3:** Σ' ευχαριστούμε πολύ, γιαγιά, να είσαι γερή να μας ξαναφτιάξεις!

Νεορίν **Μαθήτρια 4:** Καλά βρε λιγούρη, τι λες στη γιαγιά; Παραγγελία της κάνεις;

Νερμάν **Γιαγιά:** Να είστε καλά, βρε παιδιά, να έχετε καλή πρόοδο και καλό τυχερό. Και να ξανάρθετε να σας ξαναφτιάξω και μπακλαβά και λοκμάδες και κατσαμάκι κι ό, τι άλλο τραβάει η ψυχή σας. Και παραγγελίες παίρνω.

Μερτ Μαθητής 2: Την άλλη φορά, γιατί με τόσες ιδέες που έχουν μερικές εδώ μέσα δεν το βλέπω να τελειώνουμε σήμερα.

Νουρσέ Μαθήτρια 2: Γι' αυτό, ας ξαναρχίσουμε. Λάβετε θέσεις, όπως τα είπαμε. Είστε έτοιμοι;

Αγόρια: Είμαστε, είμαστε!

Σαμπιχά Αφηγήτρια: Σκηνικό δίπλα στο ποτάμι, κοντά στα χαλάσματα της γέφυρας. Τα τρία αδέρφια συζητάνε.

Χακάν Πρωτομάστορας: Τι θα κάνουμε, αδέρφια;

Μερτ Αδελφός 1: Μας έχει τρελάνει αυτό το γεφύρι.

Μωχαμέτ Αδ. 2: Έχω μέρες να φάω γλυκό ψωμί και να κοιμηθώ.

Πρ/ρας: Ντρέπομαι να φανώ στον κόσμο.

Μερτ Αδ. 1: Όλοι περιμένουν πώς και πώς να τελειώσουμε. Θέλουν να είναι έτοιμο για το Μπαϊράμ.

Μωχαμέτ Αδ. 2: Ναι έτσι είναι. Όλοι και όλες φορούν τα καλά τους στο Μπαϊράμ και δε θέλουν να περνούν μέσα από το ποτάμι και να τα βρέχουν.

Μερτ Αδ. 1: Έχεις δίκιο. Το Μπαϊράμ είναι η μεγάλη ευκαιρία για τα κορίτσια και τα παλικάρια μας να γνωριστούν με άλλα από τα πέρα χωριά.

Χακάν Πρ/ρας: Χτίσαμε τόσο και τόσα ως τώρα κι αυτό που θα ήταν το πιο σπουδαίο έργο μας....

Μερτ Αδελφός 1: Τρεις φορές ως τώρα γκρεμίστηκε.

Μωχαμέτ Αδελφός 2: Σπάζω το κεφάλι μου να βρω τι δεν κάνουμε σωστά...

Χακάν Πρ/ρας: Όλα σωστά τα κάνουμε αλλά η φύση, ο θεός, ο διάβολος, δεν ξέρω....Κάποιος μας πολεμάει.

Μερτ Αδελφός 1: Και κρύβεται.

Μωχαμέτ Αδελφός 2: Πρέπει όμως ή να βρούμε μια λύση ή να πέσουμε στο ποτάμι να πνιγούμε.

Χακάν Πρ/ρας: Προς το παρόν ας προσευχηθούμε και ας πέσουμε να ξεκουραστούμε για λίγο. Να αναλάβουμε δυνάμεις και να ξεκαθαρίσει το μυαλό μας.

Μερτ Αδελφός 1: Καλά λες, χρειαζόμαστε ξεκούραση.

Σαμπιχά Αφηγήτρια: Ας φανταστούμε λοιπόν ότι προσεύχονται και ξαπλώνουν. Και μόλις βυθίζονται ένα ξωτικό εμφανίζεται στο όνειρο του πρωτομάστορα και ξεστομίζει φοβερά λόγια που αντιλαλούν γύρω.

Νεράιδα (δυνατά) και οι υπόλοιποι/ες ως αντίλαλο επαναλαμβάνουν:

Αν μιας απ' τις γυναίκες σας

μεσ' στα βαθιά θεμέλια

δε χυθεί το αίμα

γιοφύρι δε στεριώνει στο ρέμα.

Σαμπιχά Αφηγήτρια: Ο πρωτομάστορας βγάζει κραυγή τρόμου και ξυπνά και πίσω του ξυπνούν και οι άλλοι.

Χακάν Πρωτομάστορας: Όχι! Ψέμματα. Φύγε! Φύγε!

Μερτ Αδελφός 1: Τι έπαθες, αδελφέ;

Μωχαμέτ Αδελφός 2: Φαίνεσαι πολύ τρομαγμένος.

Χακάν Πρ/ρας: Είμαστε καταραμένοι. Έμαθα το μυστικό. Που... μακάρι να μην το μάθαινα.

Και οι δύο μαζί: Τι;

Μερτ Αδελφός 1: Λέγε, λέγε, λοιπόν!

Χακάν Πρ/ρας: Είναι φοβερό. Δε θα σας αρέσει καθόλου αυτό που θα ακούσετε.

Μωχαμέτ Αδελφός 2: Μίλα! Πρέπει να μάθουμε.

Χακάν Πρ/ρας:

Αν μιας απ' τις γυναίκες μας

μεσ' στα βαθιά θεμέλια

δε χυθεί το αίμα

γιοφύρι δε στεριώνει στο ρέμα.

Μερτ **Αδελφός 1:** Τι είπες;

Μωχαμέτ **Αδελφός 2 :** Τρελάθηκες;

Χακάν **Πρ/ρας:** Ναι! Αυτό που ακούσατε. Έφτασε στ' αυτιά μου από μια φωνή επιτακτική. Δεν κατάλαβα από πού ερχόταν. Ψηλά απ' τον ουρανό ή κάτω απ' τα έγκατα της γης; Το είπε ξεκάθαρα κι αντιλάλησε γύρω.

Μερτ **Αδελφός 1:** Όχι δε γίνεται!

Μωχαμέτ **Αδελφός 2:** Όχι! Ήταν μόνο ένας εφιάλτης. Μη δίνεις σημασία!

Χακάν **Πρ/ρας:** Μακάρι να ήταν έτσι. Όμως..... **(Ακούγεται θόρυβος κατεδάφισης)**. Τι λέτε τώρα; Αμφιβάλλετε ακόμα;

Μερτ **Αδ.ελφός 1:** Ω θεέ μου, τι θα κάνουμε;

Μωχαμέτ **Αδελφός 2:** Μάλλον δεν έχουμε επιλογή.

Χακάν **Πρ/ρας:** Ή εγκαταλείπουμε το έργο ή...

Μωχαμέτ **Αδελφός 2:** Δε θέλω να το σκέφτομαι.

Μερτ **Αδελφός 1 :** Πρέπει όμως... Ο κόσμος περιμένει.

Χακάν **Πρ/ρας:** Και ποια θα είναι αυτή; Ποιανού γυναίκα;

Μερτ **Αδελφός 1:** Εγώ δε θυσιάζω τη γυναίκα μου, είναι έγκυος και την αγαπάω.

Μωχαμέτ **Αδελφός 2:** Ούτε και γω. Είμαι νιόπαντρος και δε τη χάρηκα καθόλου.

Χακάν **Πρ/ρας:** Και η δικιά μου είναι λεχώνα. Μεγαλώνει το γιο μας. Τον τρέφει με το γάλα της και τον ομορφαίνει με την αγάπη της.

Μερτ **Αδελφός 1:** 'Οποια απόφαση κι αν πάρουμε άδικη θα είναι.

Χακάν **Πρ/ρας:** Ας βασισταύμε στην τύχη για να μην πικραθούμε και σκοτωθούμε μεταξύ μας.

Μωχαμέτ **Αδ. 2:** Τι εννοείς;

Μερτ **Αδ. 1:** Να ρίξουμε κλήρο;

Χακάν **Πρ/ρας:** Ναι! Οι γυναίκες μας κάθε μέρα 'ερχονται και μας φέρνουν φαγητό.

Μερτ **Αδ. 1:** Και καθεμιά έρχεται άλλη ώρα. Δεν έχουν τακτική σειρά.

Μωχαμέτ **Αδελφός 2:** Ας ρίξουμε κλήρο λοιπόν και σ' όποια πέσει ο κλήρος αυτή θα θυσιάσουμε. Όποια έρθει πρώτη, όποια έρθει δεύτερη ή όποια έρθει τρίτη;

Σαμπιχά **Αφηγήτρια:** Τράβηξαν λοιπόν κλήρο και :

Χακάν **Πρ/ρας:** Η πρώτη! Όποια έρθει πρώτη. Αυτό είπε η μοίρα.

Τα αγόρια σηκώνονται και υποκλίνονται, οι άλλοι χειροκροτούν και φωνάζουν:
Μπράβο! Μπράβο!

Φατμέ Συντονίστρια 2: Μια χαρά τα πήγατε παιδιά! Μπράβο! Περνάμε στις γυναίκες τώρα. Πάρτε θέσεις κορίτσια.

(Τα αγόρια φεύγουν πίσω και τα κορίτσια παίρνουν τις θέσεις τους ενώ η αφηγήτρια στέκεται παραπίσω)

Σαμπιχά **Αφηγήτρια:** Φανταστείτε ότι οι τρεις συννυφάδες είναι στο σπίτι του πρωτομάστορα. Πλέκουν, κεντούν και κουβεντιάζουν. Η Γιουρκέ έχει φτιάξει τσάι και μοσχοβολάει.

Νεργκίς **Συννυφάδα 1 (Αϊσέ):** Τι πλέκεις, Γιουρκέ; Κάτι καινούργιο άρχισες.

Νεορίν **Γιουρκέ:** Κάλτισες, χοντρές κάλτισες για τον άντρα μου. Παθαίνουν κρουοπαγήματα τα πόδια του στη δουλειά.

Μουζεγιέν **Συννυφάδα 2 (Εμινέ):** Αχ! Αυτή η δουλειά τους έχει φάει τους άντρες μας!

Νεορίν **Γιουρκέ:** Ναι. Στο σώμα και στην ψυχή.

Νεργκίς **Συν/δα 1 (Αϊσέ) :** Τόσο άξιοι μαστόροι και να τυραννιούνται έτσι μ' αυτό το καταραμένο το γεφύρι.

Μουζεγιέν **Συν/δα 2 (Εμινέ):** Τρεις φορές γκρεμίστηκε ως τώρα. Κι ακόμα δεν έχει κατεβάσει αρκετό νερό το ποτάμι.

Νεορίν **Γιουρκέ:** Τον τρώει η σκέψη τον δικό μου. Σαν Πρωτομάστορας που είναι νιώθει πολύ ευθύνη. Ύπνο δεν έχει. Ούτε το γιο μας δεν χαίρεται πια.

Νεργκίς **Συν/δα 1 (Αϊσέ):** Κι εγώ του είπα προχτές ότι είμαι έγκυος και ούτε που ξέρω αν το πρόσεξε. Όταν ξανάρθει θα του δείξω την κουβερτούλα που πλέκω για το μωρό. Μπας και του δώσω λίγη χαρά.

Μουζεγιέν Συν/δα 2 (Εμινέ): Κι εμείς τρεις μήνες νιόπαντροι κι ούτε που μ' αγγίζει...

Νεορίν Γιουρκέ: Ο θεός να βάλει το χέρι του να τελειώσει το έργο τους, πριν τελειώσουν οι ίδιοι. Και το φαγητό που του πηγαίνω του άντρα μου τελευταία σχεδόν ανέγγιχτο τ' αφήνει. Αχ! Και τη ζωή μου θα έδινά για να τον δω ξανά ευτυχισμένο.

Νεργκίς Συν/δα 1 Αϊσέ): Και ο δικός μου το ίδιο.

Μουζεγιέν Συν/δα 2 (Εμινέ): Και μένα επίσης. Κι όταν τον ρωτάω γιατί δεν έφαγε, μόνο δεν πεινούσα και δεν πεινούσα απαντάει. Τον ρωτάω μήπως δεν του άρεσε το φαγητό, μήπως δεν το έφτιαξα καλά... Μια χαρά ήταν μου λέει αλλά τίποτα δεν κατεβαίνει. Σήμερα θα πάω λίγο αργά τ' απόγευμα μήπως κι έχει πεινάσει ως τότε και βάλει καμιά βουκιά στο στόμα του.

Νεργκίς Συν/δα 1 (Αϊσέ): Και γω αργούτσικα θα πάω, γιατί είχα ζαλάδα το πρωί και δε μαγείρευα ακόμα. Γι' αυτό φεύγω τώρα.

Μουζεγιέν Συν/δα 2 (Εμινέ): Και γω θα έρθω μαζί σου. Μαγείρευα αλλά έχω κι άλλες δουλειές. Θέλω να κάτσω λίγο και στον αργαλειό. Εσύ Γιουρκέ, πότε θα πας φαΐ στον καλό σου;

Νεορίν Γιουρκέ: Εγώ έφτιαξα κιόλας κατσαμάκι, που του αρέσει πολύ. Θα του πάω μαζί αριάνι και κομπόστα. Νωρίς θα πάω. Τώρα σε λίγο θα έρθει η μάνα μου να κρατήσει το παιδί. Θα έρθει πιο νωρίς σήμερα απ' ό, τι έρχεται άλλες μέρες. Μάλλον πρώτη θα πάω σήμερα.

Σαμπιχά Αφηγήτρια: Διαβάζει τους στίχους από το ποίημα του Μιχάλη Γκανά "Η γυναίκα του Πρωτομάστορα"

Με τις λεμονιές παρέα
Φάνηκε στην άσπρη στράτα
Κι είχε καστανά τα μάτια
Και τα χέρια της χιονάτα

Γνέθε τα μαλλιά της γνέθε
Γύριζε λιγνό μου αδράχτι

Με τα δάκρυα του καλού της
Και της μοίρας της το άχτι

Μεσ' τη μεσιανή καμάρα
Έκλαψε πουλί το γιόμα
Για τα μάτια τα μεγάλα
Για το κοντυλένιο στόμα

Γεφυράκι ποιος θα δέσει
Τη δαχτυλιδένια μέση
Ποιος θα βρει το μονοπάτι
Για το γνωστικό διαβάτη

Τα κορίτσια σηκώνονται - υποκλίνονται και φεύγουν πίσω ενώ σκόρπιες φωνές λένε:
Μπράβο, κορίτσια!

Νουρσέ Μαθήτρια 2: Πολύ καλά τα πήγατε και σεις. Νομίζω ότι μπορείτε εσείς μαζί με τ' αγόρια ν' αναλάβετε την παρουσίαση και στην τάξη. Και αυτό το ποίημα τι ωραία έκπληξη που ήταν. Ποιανού ήταν, Σαμπιχά;

Σαμπιχά Αφηγήτρια: Ε, σας είχα και γω μια έκπληξη. Μη ξεχνάτε ότι το θέμα μας μιλάει και για την απήχηση του θρύλου του γεφυριού. Το έψαξα λίγο και βρήκα διάφορα. Έχουν γραφεί πολλά θεατρικά έργα. Ένα απ' αυτά έγραψε κάποιος Λάζαρος Μιχαηλίδης, που ήταν καθηγητής στο σχολείο μας και το έπαιξαν τα παιδιά πριν 15 χρόνια. Βραβεύτηκε κιόλας εκείνο το έργο. Υπάρχουν επίσης πολλά σύγχρονα ποιήματα και πολλά λόγια τραγούδια μ' αυτό το θέμα. Αυτό που ακούσατε ήταν οι στίχοι του

Μιχάλη Γκανά με τίτλο "Η γυναίκα του Πρωτομάστορα". Το μελοποίησε και το τραγουδάει ο Μανόλης Ευδάκης.

Χακάν Μαθ. 1: Να το ακούσουμε;

Σαμπιχά Αφηγήτρια: Γιατί όχι; Είναι ωραία και η μουσική του.

Μουζεγιέν Μαθήτρια 3: Να συντομεύουμε όμως, γιατί ο δικός μου άρχισε να στέλνει κιόλας μηνύματα.

Νεσρίν Μαθ. 4: Κι ο δικός μου, τα ίδια.

Στο μεταξύ ψάχνουν, βρίσκουν και ενώ ακούγεται για λίγο το τραγούδι του Ευδάκη αρχίζουν να βλέπουν τα κινητά τους.

Χακάν Μαθητής 1: Αν και μένα άλλες μουσικές μ' αρέσουν, κι αυτό ωραίο μου φαίνεται. Η δικιά μου όμως μου γράφει πως θα με χωρίσει, αν την στήσω πάλι. Ας πηγαίνουμε λοιπόν τώρα.

Σαμπιχά Μαθήτρια 5: Συμφωνώ και 'γω. Έτσι κι αλλιώς πρέπει να ξαναβρεθούμε για να ολοκληρώσουμε την εργασία μας.

Νερμάν Γιαγιά: Μπράβο σας, παιδιά. Τι καλά που πέρασα μαζί σας! Έμαθα πολλά πράγματα και σας καμάρωσα πολύ. Και που δε πρέπει να κρύβεστε, όπως εμείς πίσω απ' τις γέφυρες, κι αυτό μ' αρέσει. Να προσέχετε όμως. Μη παίρνετε και μη δίνετε πολύ θάρρος. Είστε ακόμα μικρά για μεγάλα βάσανα. Και δε μου λέτε πού θα συναντήσετε τις αγάπες σας;

Όλα μαζί : Στη γέφυρα, στη γέφυρα!

Ακούγεται το τραγούδι των Μιχάλη Γκανά, Μανόλη Ευδάκη: "Εκεί που σμίγουν δυο ποτάμια".

Εκεί που σμίγουν δυο ποτάμια,
και αδερφώνουν τα νερά
ένα γεφύρι πέτρινο
απλώνει τ' άσπρα του φτερά

Ξέρω τα χέρια που το χτίσανε
τα πόδια που το περπατήσανε.

Κρυμμένο μέσα στα πλατάνια
ακούει τ' άγρυπνο νερό,
ένα γεφύρι πέτρινο
που ταξιδεύει στον καιρό.

Ξέρω τα χέρια που το χτίσανε
τα χείλη που το τραγουδήσανε.

(Άκου το γέλιο της χτισμένης
στα πέρατα οικουμένης)